

Maisemalaidunnuksen toimintamalleja ja mahdollisuuksia

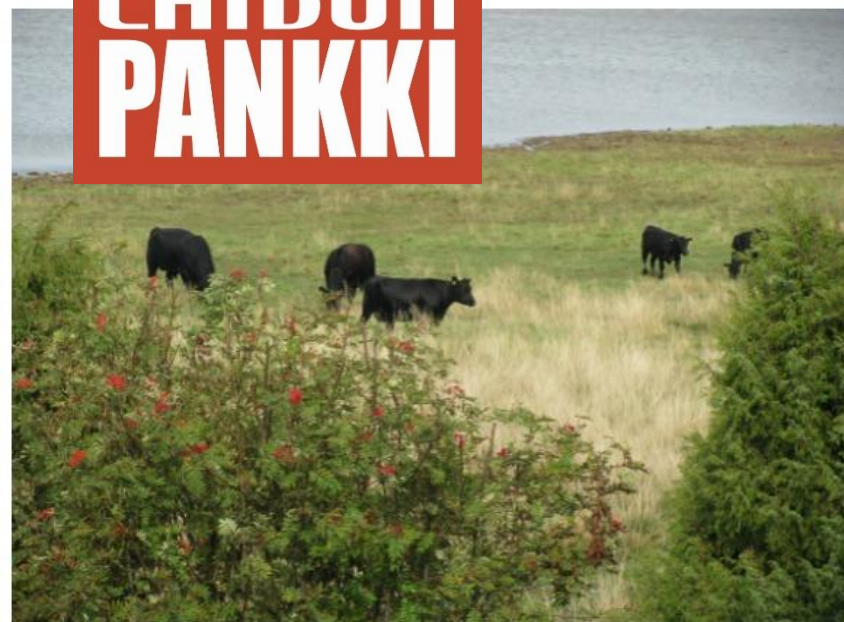
Riikka Söyrinki, MKN Maisemapalvelut, ProAgria Etelä-Suomi
YMPPI, Pirkanmaan maatalousympäristön haasteet –hanke
Laidunnus ja maisema -seminaari 11.1.2018

Miksi maisemalaidunnukseen kannustetaan?

- Laidunnus lisää luonnon monimuotoisuutta ja hoitaa maisemaa.
- Perinnebiotooppi on perinteisen maankäytön muovaama luontotyyppi, joilla esiintyy uhanalaisia lajeja. Näiden alueiden säilyttäminen on tärkeää ja arvokasta työtä.
- Ongelmana on laiduntavien eläinten väheneminen. Tähän liittyen sopimusalaidunnus on vartenotettava mahdollisuus. Laidunpankki.fi on perustettu asian edistämiseen.
- Ympäristösopimus maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoon 450 eur/ha/vuosi

Laidunpankin toiminta - helppo ja ilmainen

- tarjoaa mahdollisuuden laiduntaville eläimille ja laidunalueille löytää toisensa
- tarjoaa markkinointipaikan laidunnukseen liittyvälle yritystoiminnalle
- jakaa tietoa ja kokemuksia luonnon- ja sopimusalaidunnukseen liittyen
- tarjoaa sopimusmallit laidunnukseen ja luonnonlaitumien vuokraamiseen

Sivuston omistaa ja ylläpitää MKN Maisemapalvelut, ProAgria Etelä-Suomi ry.

Onko lisälaitumien tarvetta tai kiinnostusta maisemalaidunnukseen?

Jos haet eläimillesi lisälaitumia, hyödynnä Laidunpankin mahdollisuudet.

Jätä ilmoitus (vaatii rekisteröitymisen), jossa kerrot:

- Yhteystietosi
- Mitä eläimiä tarjoat ja kuinka paljon
- Rastita, oletko kiinnostunut eläinten valvonnasta, aitaamisesta, eläinten kuljettamisesta
- Lisätiedoissa voit mainita esimerkiksi, miten pitkälle olet valmis eläimiä kuljettamaan tai millaista tai miten suurta laidunta haet

Karjatila, ilmoita palveluistasi

Laidunpankissa on nyt mahdollisuus ilmoittaa, mitä muita palveluja karjatila tuottaa kuluttajille.

Jätä uusi ilmoitus tai muokkaa vanhaa ilmoitustasi

- Rastita, mitä palveluja/tuotteita tarjoat:
 - Lihan suoramyynti; nauta, lammas
 - Tarjoaako tilanne paimenlomia?
 - Toimiiko tilanne tilavierailukohteena?
 - Myydäänkö teiltä suoramyyntinä villaa tai muita tuotteita?

Lähtökohdat maisemalaidunnukselle

- alueen valinta: sijainti, koko, näkyvyys, kulkuyhteydet
- luonto- ja maisema-arvot
- sosiaaliset ja matkailulliset arvot
- taloudellisuus
- eläinten hyvinvointi
- käytännön hoitotyöt
- tiedottaminen ja yhteistyö, naapurien kuuleminen kaava-alueella

Karjanomistaja

1. Maksaa vuokraa
laidunmaasta
(ympäristösopimus)
VASTUUTAHO

2. Maisemalaidunnus

- eläinten kuljetus
- mahdolliset muut
työt erillistä
korvausta vastaan

VASTUUTAHO

Rahallinen korvaus

Rahallinen korvaus

Maanomistaja

1. Vuokraa alueensa
laidunkäyttöön

2. Antaa alueensa
vastikkeetta laidunkäyttöön

- käytännön työt
- voi ostaa palveluja
kolmannelta osapuolelta esim.
valvonta tai aidan rakentaminen

VASTUUTAHO

Tapauskohtaiset yhteistyösopimukset;
maanvuokrasopimus ja/tai laidunnussopimus
www.laidunpankki.fi

Etusivu

Laitumet ja eläimet

Palveluhaku

Karjatilojen palvelut

Laidunnustietoa

Ota yhteyttä

Laidunnustietoa

Sopimusmallit

Kirjallisuus

Linkit

Asiantuntijat

Yhteistyökumppanit

Ajankohtaista

UKK

Kysy neuvoa

Laiduntamisen sopimukset

Etsi tiedostoja

Hae

Nimi	Tyyppi	Koko	Julkaistu	Info	Lataus
Hevonen					
Lammas ja nauta					
Maanvuokraussopimus					
Hästar					
Får och nötkreatur					
Arrendeavtal					

Maisemalaidunnus käytännössä

- Maisemalaidunnus on maksullinen palvelu, johon voi liittyä myös kuljetus, aitaaminen tms.
- Käytännön työnjaosta ja vastuista sovitaan laiduntamissopimuksella.
- Eläinten päivittäisestä valvonnasta vastaa useimmiten joku muu kuin eläinten omistaja.
- Laajemmat luonnonlaitumet kannattaa vuokrata ja hyödyntää maatalouden ympäristösopimus.
- Maisemanhoitopalveluiden tuottaminen on yksi erikoistumisvaihtoehto karjatilalle.

Laadukkaalle palvelulle on kysyntää

- Maisemalaidunnus = suunniteltu, taloudellisesti kannattava palvelu (sisältö, laatu, hinnoittelu, aikataulutus), osa tilan muuta tuotantoa.
- Kirjallinen vuokra- ja/tai laidunnussopimus
- Kiinnostus ja joustavuus asiakkaita ja asiaa kohtaan.
- Palvelu kokonaisuudessaan laadukasta, sekä eläinten hyvinvoinnin että ympäristön huomioivaa.
- Laidunnukseen valitaan sopiva määrä sopivia eläimiä.
- Laidunnus aloitetaan riittävän aikaisin, ja laidunkauden pituus suhteutetaan vuosittaisiin olosuhteisiin.
- Maisema on laidunnuksen jälkeen siisti.

Juho Paukkunen

Alilaidunnus näkyy runsaana kuolleen heinän määränä.

Anna Schulman

Sopivasti laidunnetun alueen kasvillisuus on matalaa, hylkylaikkuja on melko vähän eikä maan pinta ole liian rikkoontunut.

Janne Heliölä

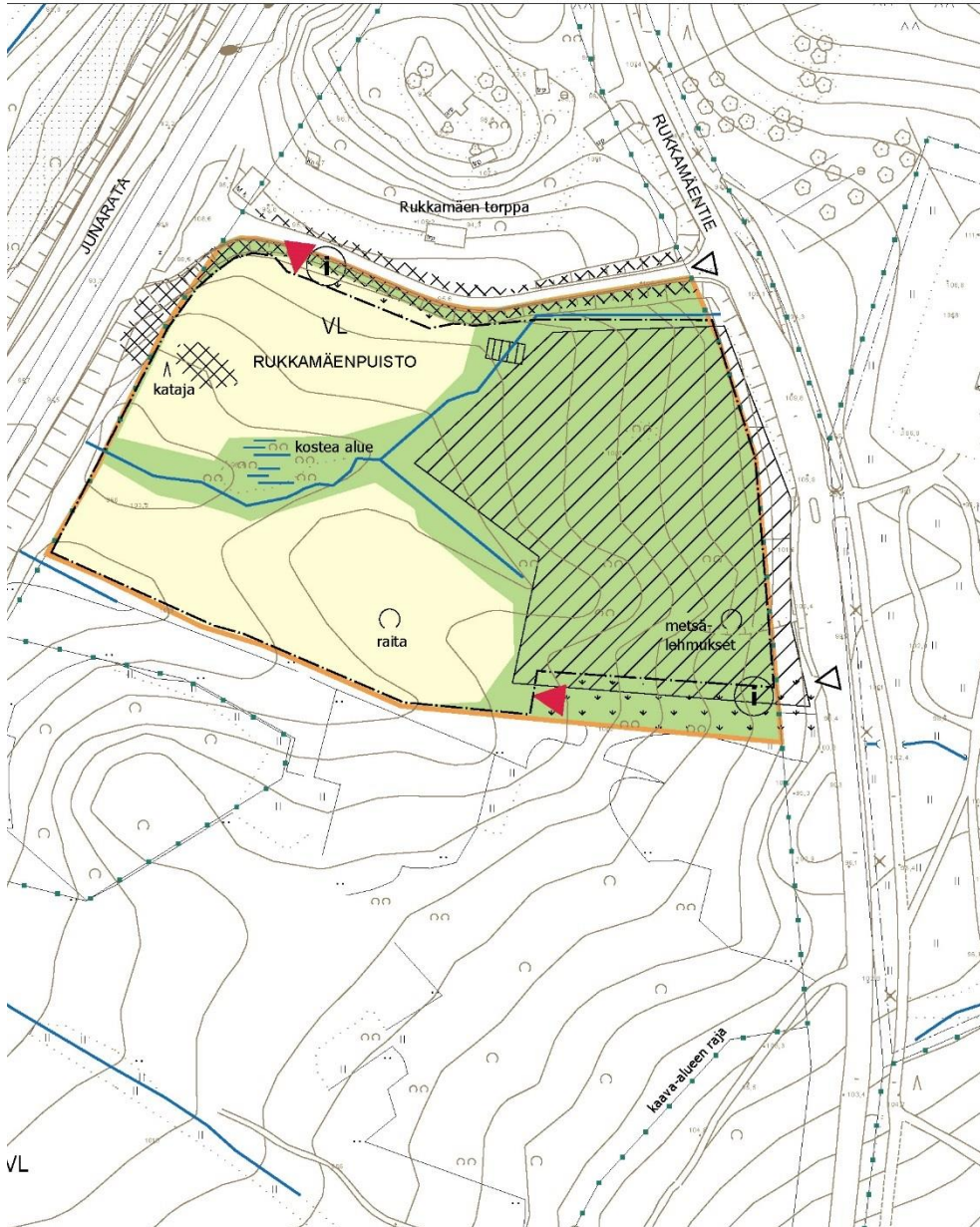

Ylilaidunnetulla ja voimakkaasti tallatulla alueella kasvit ja hyönteiset eivät kykene lisääntymään.

Arvioita perinnebiotoopeille soveltuvista laidunnuspaineista (eläimiä/ha) koko laidunkauden ajalle (noin 120 laidunpäivää). Lähde: Perinnemaisemien hoitotyöryhmän mietintö 2000.

Perinnebiotooppi	Hieho < 1 v	Hieho > 1 v	Lihanauta < 1 v	Emolehmä + vasikka	Uuhi + 2,5 karitsaa	Hevonen
Kuiva niitty / keto	1,0 – 1,2	0,5 – 0,8	0,4 – 0,6	0,2 – 0,4	1,5 – 2,0	0,4 – 0,8
Tuore niitty	2,0 – 2,5	1,0 – 1,8	0,9 – 1,2	0,5 – 0,8	2,0 – 2,5	1,0 – 1,4
Kostea niitty / rantaniitty	1,5 – 3,0	1,0 – 1,8	0,7 – 1,4	0,5 – 1,0	2,0 – 4,0	0,8 – 1,6
Hakamaa	1,2 – 2,0	0,7 – 1,3	0,5 – 1,0	0,4 – 0,8	1,5 – 2,5	0,6 – 1,2
Metsälaidun	0,2 – 0,8	0,05 – 0,5	0,05 – 0,4	0,04 – 0,3	0,2 – 1,0	0,05 – 0,4
Viljelty laidun	7,5	4,8	3,6	2,5	10	3,9

- sopiva laidunpaine on tärkeä, ei yli- tai alilaidunnusta
 - keskimäärin syödyn alueen loppukorkeudeksi suositellaan tuoreilla niityillä 8 – 10 cm ja metsälaitumilla 9 – 14 cm.
- kunnostettavalla kohteella laidunpaineen syytä olla suurempi kuin ylläpidettävällä kohteella
- laitumen kasvu voimakkainta alkukesästä > aloitus riittävän aikaisin!

Panosta alkuun

- Ensimmäinen vuosi vaatii eniten aikaa, paneutumista ja suunnittelua
- Ennakkosuunnittelulla vähennetään mahdollisia yllätyksiä ja varaudutaan niihin ennakkoon
- Tämä kannattaa ja säästää työtä jatkossa!
- Ensimmäisen onnistuneen vuoden jälkeen syntyy rutiinit, ja työ rullaa kevyemmin
- Asiakas haluaa valmiin, mietityn paketin > hyödynnä tarvittaessa asiantuntijan apua
- Muista tiedotus ja asianmukaiset opastaulut

Rukkamäenpuiston arvoniitty

Maanomistaja: Tampereen kaupunki

Kaavoitus: VL Lähivirkistysalue

Pinta-ala: n. kaksi hehtaaria

Kuvaus: Vanha kulttuurimaisema/perinnebiotooppi
Rukkamäen torpan, Peltolammin-Pärrinkosken
luonnonsuojelualueen ja Peltolammin koulun
läheisyydessä

Hoito toteutetaan kokonaisuudessaan ostopalveluna

- laidunnus, aitaus, eläinten valvonta ym.
- puuston hoito
- vieraslajin torjunta reuna-alueilla (osittain talkoilla)

Pitkäniemen niityt

Maanomistaja: Nokian kaupunki

Kaavoitus: maatalousalue MA-1 ja virkistysalue VL-3

Pinta-ala: n. seitsemän hehtaaria

Kuvaus: Vanha kulttuurimaisema Pitkäniemen sairaala-alueen ja linnustollisesti arvokkaan Markluhdanlahden läheisyydessä. Maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

Hoito toteutetaan yhteistyössä kaupungin kanssa

- Lampurilla ympäristösopimus, aitaaminen ja laidunnuksen toteutus
- Kaupunki ostaa päivittäisen valvonnan ja hoitaa juomaveden, tekee raivaukset ja rakensi sillat ojien yli

Lampaat kesätöissä Pitkäniemen arvoniityllä

Pitkäniemen niityllä laiduntaa osa Ala-Uotilan lammastilan katraasta Nokian Sarkolasta. Nämä 35 lammasta ovat rodultaan suomenlampaista. Eläimet laiduntavat alueella niin kauan kuin ruohoa riittää, todennäköisesti aina syyskuulle asti. Laidun tarjoaa rehevää ja monipuolista ravintoa lampaille. Ruokalistan kärjestä löytyvät hennot ruohot ja heinät sekä puiden ja pensaiden lehdet ja nuoret versot.

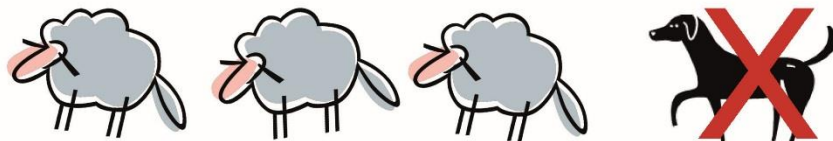
ETHÄN RUOKI LAMPAITA OMILLA EVÄILLÄSI!

Täten eläimet pysyvät terveinä ja alue pysyy puhtaana jyrssiä ja lintuja houkuttelevista ruuantähteistä (myyrien ja lintujen ulosteet ovat terveystarve eläimille)

ELÄINTEN RUOKAVALIOON KUULUVAT RUOHOT JA PENSAAT, PUHDAS VESI JA KIVENNÄINEN.

Ruohoja voi tarjota lampaille aidan raosta.
HUOM! Ei kuitenkaan lupiinia, se on myrkyllinen!

Tavoitteena on tehdä tästä alueesta pysyvä kesälaidun lampaille. Jotta lampaiden seurasta ja maisemanhoidosta voidaan nauttia tulevaisuudessaakin tulee ympäristössä liikkua rauhallisesti eikä eläimiä saa häiritä. Aitaukseen meno laidunkaudella on sallittu vain lintutornin kävijöille. Koirien vienti aitaukseen on ehdottoman kiellettyä. Huolehdi, että koirasi ei muutoinkaan häiritse lampaita.

Lampaat ovat laumaeläimiä, jotka laiduntavat ja lepäävät säännöllisessä vuorokausirytmisessä. Luonteeltaan lammas on varsin konservatiivi eli kaikkea uutta kohtaan se on usein pelokas, mutta myöskin utelias. Lampaille ei pidä antaa makupaloja, jotta ne pysyisivät paitsi terveinä, myös "äänettöminä" ystävinä (oppivat helposti kerjäämään varsin äänekkäästi). Totuttuaan uuteen laitumeen ja laitumen aidalla käyviin tuttaviansa, ne kyllä ottavat mielellään vastaan rapsutuksia ja kehuja.

Mikäli huomaat laitumella jotakin ongelmia, ilmoitathan siitä. Kiitos!

OTA YHTEYTTÄ, JOS

- LAMPAAT OVAT KARKUTEILLÄ
- AIDAT OVAT EPÄKUNNOSSA
- LAMPAIDEN HYVINVOINTI ARVELUTTAA:

eläinten omistaja Sofia Lahtinen p. 040 7291292

Lisätietoja Pitkäniemen arvoniityn hoidosta:

Nokian kaupunki, infrapalvelut
Kaupunginpuutarhuri Jyrki Lehtimäki
virka-aikana p. 044 9061245
Harjukatu 21, 37100 Nokia
Virastotalon 3. kerros

Hämeen linnan vallit

Hallinnoija: Senaatti-kiinteistöt

Alue on muinaismuistolailla rauhoitettu

Pinta-ala: n. yksi hehtaari

Erityiskohde: Kesällä 2015 toteutettiin onnistunut laidunnuskokeilu, ja laidunnus jatkuu toistaiseksi

- Laidunnus ilman pysyviä aitoja, paimenkoirien ja ohjausaitojen avulla
- Lampaat liikkuvat näppärästi jyrkillä vallien rinteillä
- Lampaat Villin lampaan tilalta Lammilta
- Tehdään myös täydennysniitto, yksi kerta riittää
- Lampaat erityinen vetovoimatekijä, suuri imagohyöty!

Linkkivinkkejä:

Maisemalaiduntaminen -opas

https://www.laidunpankki.fi/attachments/text_editor/140.pdf

Eläimet rantaan – kyllä vai ei? Opas kestävään rantalaidunnukseen

<http://www.doria.fi/handle/10024/87708>

Kaupunkiinnyt: Elinvoimaa elävästä perinnöstä

<http://www.doria.fi/handle/10024/87872>

Laiduntarinoita: Härkää sarvista –hankkeen loppujulkaisu

<http://www.doria.fi/handle/10024/82542>

Maisemanhoitokortti 5: Julkisten alueiden maisemanhoito laiduntaen

<https://www.maajakotitalousnaiset.fi/sites/default/files/attachment/esimerkkikortti5.pdf>

Maisemanhoitokortti 12: Maisemanhoidon sponsorointi

<https://www.maajakotitalousnaiset.fi/sites/default/files/attachment/esimerkkikortti12.pdf>

Kuvat: Auli Hirvonen